

Mladá veda

Young Science

Mladá veda

Young Science

MEDZINÁRODNÝ VEDECKÝ ČASOPIS MLADÁ VEDA / YOUNG SCIENCE

Číslo 4, ročník 12., vydané v decembri 2024

ISSN 1339-3189, EV 167/23/EPP

Kontakt: info@mladaveda.sk, tel.: +421 908 546 716, www.mladaveda.sk

Fotografia na obálke: Zima na horách. © Branislav A. Švorc, foto.branisko.at

REDAKČNÁ RADA

prof. Ing. Peter Adamišín, PhD. (Katedra environmentálneho manažmentu, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Dr. Pavel Chromý, PhD. (Katedra sociálnej geografie a regionálneho rozvoje, Univerzita Karlova, Praha)

prof. Dr. Paul Robert Magocsi (Chair of Ukrainian Studies, University of Toronto; Royal Society of Canada)

Ing. Lucia Mikušová, PhD. (Ústav biochémie, výživy a ochrany zdravia, Slovenská technická univerzita, Bratislava)

PhDr. Veronika Kmetóny Gazdová, PhD. (Inštitút edukológie a sociálnej práce, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Ing. Peter Skok, CSc. (Ekomos s. r. o., Prešov)

Mgr. Monika Šavelová, PhD. (Katedra translatológie, Univerzita Konštantína Filozofa, Nitra)

prof. Ing. Róbert Štefko, Ph.D. (Katedra marketingu a medzinárodného obchodu, Prešovská univerzita, Prešov)

prof. PhDr. Peter Švorc, CSc., predseda (Inštitút histórie, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Ing. Petr Tománek, CSc. (Katedra verejnej ekonomiky, Vysoká škola báňská - Technická univerzita, Ostrava)

Mgr. Michal Garaj, PhD. (Katedra politických vied, Univerzita sv. Cyrila a Metoda, Trnava)

REDAKCIA

Mgr. Branislav A. Švorc, PhD., šéfredaktor (Vydavateľstvo UNIVERSUM, Prešov)

Mgr. Martin Hajduk, PhD. (Banícke múzeum, Rožňava)

PhDr. Magdaléna Keresztesová, PhD. (Fakulta stredoeurópskych štúdií UKF, Nitra)

RNDr. Richard Nikischer, Ph.D. (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha)

PhDr. Veronika Trstianska, PhD. (Ústav stredoeurópskych jazykov a kultúr FSŠ UKF, Nitra)

Mgr. Veronika Zuskáčová (Geografický ústav, Masarykova univerzita, Brno)

VYDAVATEĽ

Vydavateľstvo UNIVERSUM, spol. s r. o.

www.universum-eu.sk

Javorinská 26, 080 01 Prešov

Slovenská republika

© Mladá veda / Young Science. Akékoľvek šírenie a rozmnožovanie textu, fotografií, údajov a iných informácií je možné len s písomným povolením redakcie.

POLITICKÉ SUBJEKTY A II. PILIER STAROBNÉHO DÔCHODKOVÉHO SPORENIA NA SLOVENSKU V ROKOCH 2016-2023

POLITICAL SUBJECTS AND THE SECOND PILLAR OF RETIREMENT PENSION
SAVINGS IN THE SLOVAK REPUBLIC IN 2016-2023

Michaela Krajčírová¹

Autorka pôsobí ako interná doktoranda na Fakulte verejnej správy, Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Vo svojom výskume (dizertačnej práci s názvom „Sociálna spravodlivosť a starobný dôchodkový systém SR v ponímaní vysokoškolských študentov“) sa venuje sociálnej spravodlivosti a starobnému dôchodkovému systému SR s dôrazom na jeho druhý pilier a jeho vnímanie z pohľadu mládeže. Zaoberá sa otázkami sociálnej politiky a fungovaním starobného dôchodkového systému v SR, pričom kladie špeciálny dôraz na druhý dôchodkový pilier.

Author works as an internal PhD student at the Faculty of Public Administration, University of Pavol Jozef Šafárik in Košice. In her research (dissertation entitled "Social Justice and the Old Age Pension System of the Slovak Republic in the Perception of University Students") she deals with social policy and the old-age pension system of the Slovak Republic with an emphasis on its second pillar and its perception from the perspective of young people it deals with social policy issues and the functioning of the old-age pension system in the Slovak Republic, with special emphasis on the second pension pillar.

Abstract

Old-age pension systems are one of the key pillars of social policy in the politically and economically developed countries of Western civilisation. They provide stability for about one third of the population, especially in economies that actively promote the development of pension provision. Social policy focuses on government measures that address social challenges and improve the quality of life of citizens, including ensuring a decent standard of living in old age. In the Slovak Republic, one of the options for guaranteeing an adequate standard of living is the second pillar of old-age pension savings. It is also the subject of various policy decisions by the government coalitions between 2016 and 2023. During this period, the ideological orientations of political actors have played a significant role in shaping pension reforms. The

¹ Adresa pracoviska: Mgr. Michaela Krajčírová, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Fakulta verejnej správy, Katedra verejnej politiky a teórie verejnej správy, Popradská 66, 040 11 Košice
E-mail: michaela.krajcirova@student.upjs.sk

aim of this paper is to identify the influence of political subjects on the shape of the second pillar of the Slovak Republic's old-age pension savings 2016-2023.

Keywords: old-age pension system, security, Pillar II, state, social justice, political subjects, political ideologies, values, elections, reforms, the Slovak Republic

Abstrakt

Starobné dôchodkové systémy sú jedným z kľúčových pilierov sociálnej politiky v politicky a ekonomicky rozvinutých demokratických štátoch západnej civilizácie. Poskytujú sociálnu a ekonomickú stabilitu približne tretine obyvateľov (ekonomicky neaktívne obyvateľstvo), predovšetkým v ekonomikách, ktoré aktívne podporujú rozvoj dôchodkového zabezpečenia. Sociálna politika sa sústreďuje na vládne opatrenia, ktoré riešia sociálne výzvy a zlepšujú kvalitu života občanov, vrátane zabezpečenia dôstojnej životnej úrovne v starobe. V SR je jednou z možností garancie primeranej životnej úrovne druhý pilier starobného dôchodkového sporenia. Ten je predmetom riešenia rôznych politických rozhodnutí vládnych koalícií aj v rokoch 2016 až 2023. Počas daného obdobia zohrali ideologické orientácie politických subjektov významnú úlohu pri formovaní dôchodkových reforiem. Cieľom príspevku je identifikovať vplyv politických subjektov na podobu II. piliera starobného dôchodkového sporenia SR 2016 – 2023.

Kľúčové slová: starobný dôchodkový systém, zabezpečenie, II. pilier, štát, sociálna spravodlivosť, politické subjekty, politické ideológie, hodnoty, voľby, reformy, SR

Úvod

Dôchodková politika v SR sa v posledných rokoch stáva čoraz komplexnejšou, pretože reaguje na významné demografické a ekonomické zmeny. Starnúca populácia a nízka pôrodnosť zvyšujú tlak na štátny starobný dôchodkový systém, ktorý musí zaručiť dôstojný život aj v starobe. V tejto súvislosti zohráva II. pilier starobného dôchodkového sporenia kľúčovú úlohu, keďže umožňuje občanom sporiť si individuálne na dôchodok prostredníctvom súkromných dôchodkových fondov.

Legislatívne úpravy II. piliera starobného dôchodkového sporenia sú často predmetom politických diskusií, kde sa rôzne politické subjekty² snažia presadiť svoje ideologické predstavy o podobe a udržateľnosti sociálnej spravodlivosti. Zatiaľ čo niektoré politické subjekty uprednostňujú vyššiu mieru povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie, iné zdôrazňujú flexibilitu a možnosť výberu investičných fondov pre sporiteľov. Reformy majú za cieľ vytvoriť systém, ktorý bude finančne stabilný a udržateľný, ale zároveň zohľadní individuálne potreby občanov. Na medzinárodnej úrovni SR sleduje trendy v dôchodkovej reforme, ktoré sú efektívne v štátoch ako napríklad Švajčiarsko či Nemecko, kde silné súkromné dôchodkové schémy zabezpečujú lepšiu ochranu v starobe. Slovenský starobný dôchodkový systém ponúka príklad toho, ako politické rozhodnutia a ideológie ovplyvňujú praktickú stránku sociálnej politiky.

² Príspevok ďalej používa pojem politické subjekty. Dôvodom použitia tohto pojmu je, že v SR fenomén politickej strany z politologického hľadiska spĺňa len minimálny počet politických subjektov.

Politické subjekty, hodnoty a politické ideológie

Politické subjekty hrajú nenahraditeľnú úlohu v každom štáte západnej civilizácie, pričom ich vývoj prešiel rôznymi historickými etapami. Môžeme si ich predstaviť ako tímy, ktoré pôsobia zoskupenia, kde pôsobí mnoho odborníkov zameraných na uspokojenie potrieb spoločnosti. Tieto subjekty sú dôležitým hnacím motorom spoločnosti, ktorý pomáha naplňať a formovať jej potreby. V tomto procese prispievajú k formovaniu štátnej vôle a prostredníctvom svojich činností zastupujú rôzne politické záujmy, čím získavajú moc ovplyvňovať základné zložky štátu (Sobolewski, 1969).

Politické subjekty, ako kľúčové prvky modernej politiky, majú dlhú históriu (Cabada et al., 2015). Termín „politická strana“ začal byť bežne používaný v 19. storočí a pochádza z latinského slova *pars*, čo znamená časť širšieho celku, pričom jeho základ tvorí slovo *partie*, čo znamená oddelenie. Tento pojem tak nesie dvojitý význam: môže označovať politickú stranu ako súčasť politického systému, ktorý tvorí širší celok, alebo stranu môžeme chápať ako nezávislú časť celku, ktorá je zameraná na konkrétnu ideológiu, politické ciele a má vlastnú organizačnú štruktúru (Klimovsky a kol., 2016). Moderná politika by bola ťažko predstaviteľná bez existencie politických subjektov, keďže práve ony sú neoddeliteľnou súčasťou demokratickej politiky, ktorá sa dnes uplatňuje aj na Slovensku (Cabada a kol., 2015).

Politické subjekty možno definovať ako organizované skupiny, ktoré majú spoločný cieľ – získanie a uplatňovanie politickej moci. Podľa Nováka ide o organizácie s usporiadanou štruktúrou, ktorá siaha od celoštátnej až po miestnu úroveň. Každá strana sa riadi vlastným programom, ktorý býva ideologicky zameraný a slúži na dosahovanie cieľov, či už samostatne alebo v rámci spolupráce s inými subjektmi, pričom sa snaží získať podporu verejnosti prostredníctvom volieb (Novák, 1997).

Politické strany sú tiež charakterizované ako organizované skupiny ľudí zamerané na dosahovanie politických cieľov, pričom ich činnosť ovplyvňuje či mení spoločenské a politické podmienky, a to najmä prostredníctvom výkonnej moci, ktorú získavajú vďaka voľbám (Panebianco, 1988). Tento cieľ ich odlišuje od záujmových skupín či spoločenských hnutí, ktoré nemajú ambíciu priamo vykonávať politickú moc. Politické subjekty majú štyri základné charakteristické vlastnosti:

Vlastnosti	Charakteristika
Úsilie o moc	Strany sa snažia získať vládnu moc prostredníctvom politických funkcií
Skupina	Je to skupina ľudí, ktorí sa zoskupujú a tvoria prostredníctvom členstva rôzne organizované útvary. Členstvo získajú legitímne
Zameranie na verejné otázky	Strany sa venujú riešeniu rôznych spoločenských a politických problémov a ovplyvňujú vládnu politiku
Ideová súdržnosť	Strany sa snažia o vnútorné zjednotenie prostredníctvom spoločných hodnôt, politickej ideológie a preferencií

Schéma 1 – Charakteristické vlastnosti politickej strany

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa (Heywood, 2008)

Týmito vlastnosťami sa politické strany stávajú neoddeliteľnou súčasťou demokratického systému a aktívne prispievajú k formovaniu politického a spoločenského života (Heywood, 2008).

Jedným z kľúčových rysov, ktoré reprezentujú politické subjekty v rámci politickej ideológie, sú hodnoty a politické ciele, prostredníctvom ktorých môžeme pochopiť ich smerovanie (Chovanec, J. a Hotár, S. V., 2019). Jednou z možností, ako vysvetliť pojem ideológie, je aj jej chápanie ako súboru názorov a postojov, ktoré vyjadrujú záujmy a hodnoty ľudí, buď vo vzťahu k sebe samým alebo vo vzájomných vzťahoch. Na základe tejto ideológie vznikajú sociálne skupiny, ktoré sa stotožňujú s danými hodnotami a spoločnými cieľmi, čo môže viesť aj k vytváraniu politických subjektov (Bencsik, 2020). Podľa francúzskeho filozofa Antoina Destutta de Tracyho, ktorý ako prvý použil pojem ideológiu, ju charakterizoval ako systém myšlienok, ktoré ovplyvňujú ľudské myslenie a konanie. Ideológiu možno charakterizovať, ako súbor hodnôt a princípov, ktoré tvoria ucelený systém. Vďaka ideológii sa ľudia združujú na základe podobných hodnôt, čo vedie k vzniku skupín, a následne aj politických subjektov, ktoré reprezentujú záujmy a hodnoty svojich členov (Klimovsky a kol., 2016).

Politické ideológie zahŕňajú myšlienkové koncepty, ktoré sa vyvíjali spolu s ľudskou spoločnosťou, aby odpovedali na rôzne politické otázky. Medzi tradičné ideológie patria liberalizmus, konzervativizmus a socializmus (Cabada a kol., 2015). Z klasických ideológií sa historicky modifikoval marxizmus, fašizmus a nacionalizmus a iné. Tieto koncepty sú dnes súčasťou moderného politického myslenia a reflektujú súčasné výzvy. V reakcii na nové spoločenské problémy sa formujú aj nové ideológie, napríklad environmentalizmus (Heywood, 2008).

Pre lepšie porozumenie nasledujúcej časti je užitočné schematicky, identifikovať charakteristiky ideológií a ich hodnoty (Schéma 2).

Komunizmus	Socializmus	Soc. demokracia	Environment.	Liberalizmus	Konzervativizmus	Nacionalizmus	Anarchizmus	Fašizmus
Extrémna ľavica	Ľavicový radikalizmus	Ľavica	Politický stred	Pravica	Pravicový radikalizmus	Extrémna pravica		
Monopol politickej moci	Pospolitosť	Sociálna spravodlivosť	Človeko-stredné videnie	Individualizmus	Pragmatizmus	Národ samostatné politické spoločenstvo	Forma bez vládnutia	Forma antiideológie
Ekonómika = štátny kolektívizmus	Bratstvo	Regulovaná ekonomika	Dôležitosť ekológie	Sloboda	Nedokonalosť človeka	Zvrchovanosť/sebaurčenie	Bezštátna spoločnosť	Revolta proti hodnotám západného politického myslenia
K. strana má vedúcu a riadiacu úlohu vo všetkých aspektoch	Sociálna rovnosť	Občianska sloboda	Ekocentrizmus	Tolerancia/znášanlivosť	Organické chápanie spoločnosti	Udržanie štátnosti	Sloboda	
štátostrana	Zdôraznenie potrieb	Princíp demokracie	Zem vnímaná ako živý organizmus	Konsenzus autority a spoločenských vzťahov	Hierarchický systém	Štátna nezávislosť	Dobrovoľne uzavreté dohody	Autoritatívne režimy
	Spoločenská trieda			Konštitucionalizmus	Vlastnenie majetku			
	Spoločné vlastníctvo							

Schéma 2 - Prehľad politických ideológií

Zdroj: Legezová, 2024

Ako je vyššie naznačené, politické ideológie sú usporiadané podľa doktríny, ktorá zahŕňa špecifický politický ideál a spôsob jeho praktickej realizácie. Ideológie, ako hodnotové systémy sú rozdelené podľa farebného spektra princípov a názorov na rôzne problémy, pričom poskytujú orientáciu jednotlivcom v spoločnosti a umožňujú im stotožniť sa s konkrétnymi politickými hodnotami (David, 2010).

Politické rozhodnutia, ktoré sú orientované podľa ideológií, zohrávajú dôležitú úlohu, pretože hodnoty tvoria ich základ. Ako môžeme vidieť vyššie na obrázku, politika je orientovaná podľa toho, aké hodnoty sú uprednostňované (Held, 2006). Hodnoty, inak povedané axiológia predstavujú súhrnnú analýzu abstraktného konceptu hodnôt, ktorá nám umožňuje pochopiť, ako sa formujú spoločenské vzťahy. To, ako jednotlivci v spoločnosti pristupujú k hodnotám, ovplyvňuje ich správanie (Szabó a kol., 2020).

V schéme 3 sú zobrazené tri klasické politické a politologické axiologické systémy a ich hodnoty.

Ideológie			
Názov	Liberalizmus	Konzervativizmus	Socializmus
Hodnoty	jednotlivec, sloboda, racio, spravodlivosť, tolerancia	autorita, poriadok, rodina, vlasť morálka, náboženstvo	politické triedy, rovnosť, spoločné vlastníctvo, pospolitosť, spolupráca
Charakteristiky	Ideológia, ktorá kladie dôraz na jednotlivca a jeho túžby, podporuje budovanie spoločnosti, kde majú ľudia priestor na naplnenie svojich potrieb a na osobnú seberealizáciu.	Ideológia, ktorá sa charakterizuje opatrným prístupom a dôrazom na udržiavanie tradícií, zvykov a inštitúcií. Jeho podstatou je nezasahovať do existujúceho stavu a podporovať hodnoty, ktoré sú jeho základom.	Socializmus sa interpretuje individuálne, pretože má tri rôzne pohľady na výklad. Jedným z hlavných znakov je jeho odpor ku kapitalizmu a snaha o jeho zmiernenie. Socializmus tiež zdôrazňuje spoločnú ľudskú podstatu a schopnosť vytvárať kolektívne skupiny. Rovnosť, zameraná na sociálnu spravodlivosť, je kľúčovou hodnotou, ktorá podporuje súdržnosť a rovnaké postavenie všetkých ľudí.

Schéma 3 – Spektrálne spracovanie troch politologických ideológií a hodnôt

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa (Geffert, 2007)

Hodnotové orientácie sú pevnejšie, trvácnejšie a stabilnejšie, ako politické názory, ktoré sa ľahšie menia a prispôbujú aktuálnym okolnostiam. Hodnoty slúžia ako základ pre pohľad na ekonomické, sociálne a politické témy, zatiaľ čo politické postoje predstavujú skôr povrchovú úroveň, formovanú skúsenosťami z politického diania. Napriek tomu sa hodnoty a politické názory vzájomne ovplyvňujú (Geffert, 2007).

Starobný dôchodkový systém SR

Starnutie, predstavuje obraz jednej z najvýznamnejších výziev dnešnej doby. Na jednej strane môžeme konštatovať, že v Európe ľudia žijú dlhšie. Na druhej strane však čelíme problémom, ako je nízka pôrodnosť, ekonomická neistota či otázka finančnej udržateľnosti dôchodkových systémov, čo ohrozuje stabilitu sociálneho štátu (OECD, 2007).

V súčasnosti je nevyhnutné venovať čoraz vyššiu pozornosť starobným dôchodkovým systémom. Starobný dôchodkový systém možno chápať ako mechanizmus sociálnej ochrany starších ľudí. Jeho úlohou je zabezpečiť príjem pre ľudí po ukončení ich produktívneho veku. V Európe sú starobné dôchodkové systémy v kompetencii členských štátov, ktoré ich môžu regulovať podľa svojich potrieb. Hlavným cieľom štátov a ich starobných dôchodkových systémov je dosiahnuť ich dlhodobú finančnú udržateľnosť a stabilitu, a to aj napriek výzvam spojeným so starnutím populácie (European Parliament, 2023).

V SR sa realizuje viacpilierový starobný dôchodkový systém. Tento model kombinuje rôzne zdroje: prvý pilier (sociálna solidarita) poskytuje základný štátny dôchodok, II. pilier starobného dôchodkového sporenia (sociálna spravodlivosť) zahŕňa šetrenie na dôchodok, kde si sporiteľ prispieva na svoj účet, a tieto peniaze spravujú dôchodkové správcovské spoločnosti, a tretí pilier (sociálna spravodlivosť) je dobrovoľné súkromné sporenie. Tento systém sa snaží zabezpečiť komplexnú ochranu pre ľudí vo veku, keď už nie sú aktívni na trhu práce (Geffert 2019).

Prvý pilier starobného dôchodkového systému SR je základným pilierom tohto systému. Jeho hlavným princípom je tzv. priebežné financovanie, čo znamená, že dôchodky pre súčasných dôchodcov sú financované z príspevkov od občanov v produktívnom veku, teda tých, ktorí aktuálne pracujú. Tento systém je spravovaný Sociálnou poisťovňou a.s. a výška príspevkov a dôchodkov je stanovená zákonom. Prvý pilier je povinný a vyplýva zo zákona (Matlák, 2012). Zahŕňa dôchodkové poistenie, pričom príspevky platia zamestnanci aj zamestnávateľia. Výška dôchodku závisí od výšky zaplatených odvodov, dĺžky obdobia, počas ktorého si jednotlivec platil poistenie a aktuálnej dôchodkovej hodnoty, ktorá sa pravidelne aktualizuje (Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, 2023).

Dôležitým aspektom prvého piliera je jeho úzka závislosť od demografického vývoja. Ak klesá počet pracujúcich v produktívnom veku a zároveň rastie počet dôchodcov, systém sa môže dostať do finančných ťažkostí. Preto je jeho udržateľnosť veľkou výzvou, ktorá závisí od ekonomickej aktivity obyvateľstva a demografických trendov. Prvý pilier je kľúčovým prvkom verejného dôchodkového systému, ktorý zabezpečuje pravidelné a priebežné vyplácanie dôchodkov pre všetkých občanov na základe solidarity medzi generáciami (Prvý dôchodkový..., 2015).

Starobné dôchodkové sporenie, známe aj ako II. pilier starobného dôchodkového sporenia SR, tvorí kľúčovú súčasť kombinovaného modelu dôchodkového zabezpečenia. Jeho hlavným princípom je kapitalizácia príspevkov, pričom funguje ako doplnok k prvému pilieru, založenému na priebežnom financovaní. Cieľom II. piliera starobného dôchodkového sporenia SR je zabezpečiť sporiteľovi ďalší zdroj príjmu v období staroby a poskytnúť finančnú podporu jeho pozostalým v prípade úmrtia. Tento pilier je úzko prepojený s prvým pilierom, dôchodkovým poistením. Fyzická osoba, označovaná ako sporiteľ, si v II. pilieri starobného dôchodkového sporenia individuálne sporí na dôchodok. Systém je dobrovoľný, avšak od roku 2023 bola zavedená automatická účasť pre osoby mladšie ako 40 rokov. Títo sporitelia majú možnosť do dvoch rokov z II. piliera starobného dôchodkového sporenia vystúpiť. Príspevky sporiteľov sú spravované Sociálnou poisťovňou, ktorá ich následne presúva dôchodkovým správcovským spoločnostiam (Základná charakteristika II. ..., 2024). Tieto spoločnosti spravujú dôchodkové fondy, kam sú príspevky investované. Sporiteľ si môže vybrať fond podľa

preferovanej investičnej stratégie, napríklad konzervatívny, indexový alebo rastový fond. Okrem, podľa aktuálnej právnej úpravy (ktorá sa však vplyvom politiky môže kedykoľvek zmeniť), má možnosť kedykoľvek meniť rozloženie svojich úspor medzi jednotlivými fondmi podľa svojich toho má možnosť kedykoľvek meniť rozloženie svojich úspor medzi jednotlivými fondmi podľa svojich potrieb a očakávaní. Financovanie II. piliera starobného dôchodkového sporenia je založené na príspevkoch zo mzdy sporiteľa (Geffert a Rovenská 2022). Okrem povinných príspevkov môžu sporitelia do svojich dôchodkových účtov vkladať aj dobrovoľné príspevky, pričom výška týchto dobrovoľných príspevkov nie je nijako obmedzená. Zaplatené príspevky sú investované do dôchodkových fondov, kde sa zhodnocujú podľa ich výkonnosti. Výška dôchodku, ktorý sporiteľ nakoniec získa z II. piliera starobného dôchodkového sporenia, závisí od niekoľkých faktorov, ako sú výška zaplatených príspevkov, výnosy z investovania v zvolených fondoch, dĺžka obdobia sporenia. Po dosiahnutí dôchodkového veku má sporiteľ nárok na výplatu starobného dôchodku alebo, za určitých podmienok, predčasného starobného dôchodku. Výška dôchodku z II. piliera starobného dôchodkového sporenia závisí nielen od nahromadených úspor, ale aj od zvolenej stratégie čerpania. Sporiteľ má možnosť kombinovať dôchodok z prvého piliera s dôchodkom z druhého piliera, čo zvyšuje jeho finančnú stabilitu počas staroby. Dôchodky z prvého piliera vypláca Sociálna poisťovňa, zatiaľ čo dôchodky z druhého piliera sú vyplácané dôchodkovými správcovskými spoločnosťami alebo poisťovňami spoločnosťami (Starobné dôchodkové..., 2024).

Právnym základom II. piliera starobného dôchodkového sporenia je zákon č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení, ktorý určuje pravidlá pre fungovanie systému, správu príspevkov a výplatu dôchodkov. Uvedený zákon definuje druhý pilier ako systém, ktorý dopĺňa prvý pilier, pričom zdôrazňuje dôležitosť individuálnej zodpovednosti za vlastné dôchodkové zabezpečenie a poskytuje slobodu pri výbere investičnej stratégie.

Efektívnym spôsobom, ako si občania môžu zabezpečiť vyšší dôchodkový príjem prostredníctvom vlastného sporenia a investovania je II. pilier starobného dôchodkového sporenia. Hoci je účasť v II. pilieri starobného dôchodkového sporenia dobrovoľná, jeho hlavnou výhodou je možnosť kombinovať výplatu dôchodku z prvého piliera s dodatočnými úsporami, čím sa zvyšuje celková finančná istota sporiteľov v dôchodkovom veku.

Tretí pilier, známy aj ako doplnkové dôchodkové sporenie, je dobrovoľný systém dlhodobého sporenia, ktorý dopĺňa základné dôchodkové piliere v SR. Jeho primárnym cieľom je poskytnúť účastníkom dodatočný príjem na dôchodok a zároveň umožniť zamestnávateľom prispievať na zabezpečenie budúcnosti svojich zamestnancov. Tento systém funguje na základe individuálneho sporenia, pričom nasporené prostriedky sa investujú a zhodnocujú v dôchodkových fondoch. Každý, kto dosiahol vek 18 rokov, sa môže zapojiť do tohto systému. Zamestnanci sa môžu pripojiť prostredníctvom zmluvy uzatvorenej s doplnkovou dôchodkovou spoločnosťou (DDS). Tretí pilier je obzvlášť výhodný pre zamestnancov, ktorí vykonávajú rizikové práce, pretože zamestnávatelia môžu prispievať na ich doplnkové sporenie ako súčasť zamestnaneckých benefitov. Účastníci môžu prispievať na svoj účet sami, pričom si môžu určiť výšku pravidelných mesačných príspevkov. Okrem toho, zamestnávatelia často prispievajú na doplnkové sporenie svojich zamestnancov v rámci sociálnych výhod. Príspevky sa určujú na základe dohodnutej sadzby zo mzdy. Prostriedky sú spravované doplnkovými dôchodkovými spoločnosťami, ktoré investujú podľa vybranej stratégie účastníka. Účastníci majú možnosť

vybrať si investičnú stratégiu, ktorá vyhovuje ich preferenciám a rizikovému profilu. K dispozícii sú rôzne druhy fondov, ako konzervatívne, vyvážené alebo dynamické fondy. Nasporené prostriedky sa pravidelne zhodnocujú v závislosti od výkonnosti fondu a účastníci môžu kedykoľvek zmeniť rozdelenie svojich investícií (Základná charakteristika III. ..., 2024). Pri odchode do dôchodku účastníka sa vyplácajú dávky zo nasporených prostriedkov. Doplnkový starobný dôchodok môže byť vyplácaný buď doživotne, alebo na dočasný čas, v závislosti od dohody v dávkovom pláne. Ďalšou možnosťou je doplnkový výsluhový dôchodok, ktorý je určený pre tých, ktorí vykonávali rizikové práce a môže byť tiež doživotný alebo dočasný. Taktiež sa môže vyplácať odstupné v prípade ukončenia účasti na systéme. Výška dôchodku závisí od nasporenej sumy, výnosov z investovania a dĺžky sporiaceho obdobia (Dôchodky, 2024).

Tretí pilier ponúka viacero výhod: príspevky od zamestnávateľov, daňové zvýhodnenie, flexibilitu v investovaní a dodatočný príjem v starobe. Tento pilier predstavuje výhodný spôsob, ako si občania môžu zvýšiť svoje dôchodkové príjmy. Kombinácia vlastných príspevkov, zamestnávateľských príspevkov a daňového zvýhodnenia robí tento systém atraktívnym pre širokú verejnosť. Vďaka investovaniu nasporených prostriedkov účastníci získavajú väčšiu istotu, že ich dôchodkový príjem bude stabilný a vyšší, čo im umožní užívať si dôchodok s väčšou finančnou slobodou (Dôchodky, 2024).

Politika a zmeny II. piliera starobného dôchodkového sporenia SR 2016 – 2023

Politika, ako cieľavedomá činnosť, či normatívny proces zásadne ovplyvňuje spoločenský a hospodársky vývoj v každom politicky a ekonomicky vyspelom demokratickom a právnom štáte (Geffert a Rovenská, 2022). V demokratických systémoch politické subjekty sprostredkujú hodnoty prostredníctvom fenoménu ideológií, ktoré formujú rozhodovanie o verejných záležitostiach. Politické ideológie, chápané ako súbory hodnôt a cieľov, vytvárajú rámec na dosiahnutie požadovaného stavu v spoločnosti. Ich aplikácia závisí od aktuálnych výziev, na ktoré spoločnosť reaguje prostredníctvom demokratických zástupcov. Jednou z hlavných úloh politiky je podpora konceptu sociálneho štátu „welfare state“, ktorý sa zameriava na zabezpečenie sociálnej ochrany občanov. Sociálny štát poskytuje základné služby, distribuuje verejné zdroje, hmotné zabezpečenie v starobe a iné... (Štrauss, 2005).

V demokratickom systéme fungujú politické subjekty, ako nositelia ideologických konceptov, ktoré premietajú do volebných programov a kampaní. Voľby sú zároveň hlavným nástrojom, prostredníctvom ktorého občania vyjadrujú svoje preferencie a vyberajú zástupcov, ktorí ich hodnoty a záujmy reprezentujú. Analýza volebných výsledkov v SR odráža, ako verejnosť vníma jednotlivé ideológie a ich úlohu v politickom živote štátu. Zároveň ukazuje, ako sa politické subjekty prispôbujú meniacim sa spoločenským, politickým a ekonomickým podmienkam (Král'ová, 2008).

Prepojenie medzi analýzou volebných výsledkov a konkrétnymi oblasťami sociálnej politiky možno nájsť v programoch politických subjektov, ktoré odrážajú ich hodnotové orientácie a priority v rámci sociálneho pokrytia. Sociálne pokrytie a jeho vymedzenie v programoch jednotlivých politických subjektov sa odráža v konkrétnych oblastiach sociálnej politiky, ktoré sú súčasťou vládnych programov. Tieto programy sa zameriavajú na témy ako bytová politika, nezamestnanosť či sociálne zabezpečenie a iné. Príspevok sa zameriava na

klúčovú časť sociálnej politiky, a to systém sociálneho zabezpečenia. Dôraz je kladený na starobný dôchodkový systém, a to najmä na II. pilier starobného dôchodkového sporenia. Politické subjekty v SR začleňujú sociálne aspekty do svojich volebných a programových dokumentov. Vo voľbách do parlamentu sa snažia tieto programy prispôbiť tak, aby oslovili voličov a reagovali na ich sociálne potreby. Podľa toho, kto vyhrá voľby, sa však odráža aj konkrétna politická ideológia, ktorú víťazné strany reprezentujú. Vládna koalícia, ktorá kreuje vládu SR, formuje legislatívu optikou vlastného hodnotového vnímania, čo zásadne ovplyvňuje smerovanie sociálnej politiky a podobu starobného dôchodkového systému SR. Je dôležité zdôrazniť, že nie všetky politické subjekty venujú rovnako veľkú pozornosť oblasti sociálnej politiky. Ich prístup a priority sa líšia, čo sa následne odráža na obsahu ich programov a konkrétnych opatreniach, ktoré presadzujú. Týmto spôsobom sa mení aj dôraz na jednotlivé aspekty sociálneho zabezpečenia, vrátane starobného dôchodkového systému, v závislosti od vládnych politických síl (Dřízová, 2011).

V roku 2004 bol v starobnom dôchodkovom systéme SR zavedený II. pilier starobného dôchodkového sporenia, ktorý umožnil občanom individuálne sporiť na dôchodok prostredníctvom súkromných dôchodkových správcovských spoločností. Uvedený krok bol odpoveďou na problémy priebežného dôchodkového systému a demografické výzvy (Polonský a Plachá, 2017).

Od zavedenia II. piliera starobného dôchodkového sporenia možno na základe vývoja vlád SR pozorovať rôzne zmeny v jeho správe a politike. Počas stredopravej vlády (2002–2006) bola realizovaná reforma dôchodkového systému. V roku 2006 sa moci ujala stredolavo orientovaná vláda SMERU-SD, ktorá pokračovala v implementácii uvedeného systému. V rokoch 2010–2012 moc získala stredopravá vláda SDKÚ, ktorá však nerealizovala zásadné zmeny v II. pilieri starobného dôchodkového sporenia. Po voľbách v roku 2012 opäť prevzal vládu SMER-SD, ktorý pokračoval v politike II. piliera starobného dôchodkového sporenia až do roku 2018. Po demisii premiéra pokračoval v politike vtedajší podpredseda strany SMER-SD, ktorý prevzal vedenie vlády a ďalej zastupoval politiku, tohto politického subjektu. V roku 2020 (29. 02. 2020) sa konali parlamentné voľby do NRSR, ktoré priniesli novú koalíciu stredopravicových strán na čele s politickým subjektom OĽANO. Napriek viacerým zmenám vo vedení vlády si koalícia zachovala hodnotovú orientáciu na stredopravicové princípy. V dôsledku politických kríz v roku 2023 bola ustanovená úradnícka vláda, po ktorej nasledovali predčasné parlamentné voľby. Voľby vyhral SMER-SD, čo viedlo k zmene koalície, u ktorej prevládla ľavicová orientácia (História..., 2024).

V období rokov 2016-2023 boli zrealizované viaceré zmeny v II. pilieri starobného dôchodkového sporenia. Väčšinu vlád počas zavedenia II. piliera starobného dôchodkového sporenia viedla strana SMER-SD. Príspevok sa zameriava na analýzu dvoch turbulentných období. Ide o vlády z rokov 2016–2020, 2020–2023 a vládu nastúpenú po predčasných voľbách. Voľby sú základným znakom demokracie, a vyjadrujú ako jednotlivé politické ideológie, ovplyvňujú sociálnu politiku štátu, a to konkrétne aj zmeny v II. pilieri starobného dôchodkového sporenia.

Po období jednofarebnej vlády strany SMER-SD (2012 – 2016) nastali významné politické zmeny. Parlamentné voľby v marci 2016 viedli k zostaveniu novej vládnej koalície, ktorú tvorili politické subjekty SMER-SD, SNS, MOST-HÍD a SIEŤ. SMER-SD, ako

dominantná stredolává strana, presadzovala silné sociálne postavenie štátu, zatiaľ čo ostatné koaličné strany boli prevažne pravicové alebo stredopravé. MOST-HÍD zaujal stredovú pozíciu, zatiaľ čo SIEŤ výrazne nezasahovala do sociálnych politík. Dôvodom bolo, že SIEŤ, už po niekoľkých týždňoch od zostavenia vlády zaznamenala vnútorné rozpory, ktoré viedli k jej rozpadu (Geffert a Rovenská, 2022). O výsledku volieb pojednáva schéma 4.

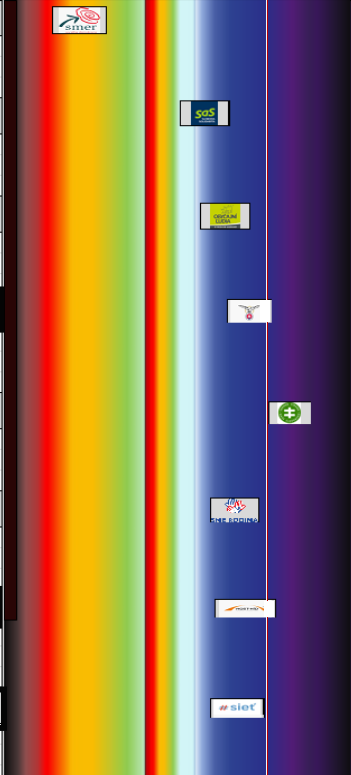
Výsledky paralelných volieb SR v roku 2016					
Názov politickej strany/ názov pilierov politických strán	Skratka PS	Logo PS	Piliere politických strán	Počet hlasov v %	Politické spektrum ideológií
SMER sociálna demokracia	SMER-SD		suverenita SR sociálna solidarita vyšší dôraz na štát	28,28%	
národný pilier					
sociálny pilier					
ekonomický pilier					
Sloboda a solidarita	SAS		suverenita SR sociálna spravodlivosť silnejší súkromný sektor	12,10%	
národný pilier					
sociálny pilier					
ekonomický pilier					
Obyčajný ľudia nezávislé osobnosti	OLaNO		suverenita SR sociálna spravodlivosť silnejší súkromný sektor	11,02%	
národný pilier					
sociálny pilier					
ekonomický pilier					
Slovenská národná strana	SNS		suverenita SR sociálna spravodlivosť silný súkromný sektor	8,64%	
národný pilier					
sociálny pilier					
ekonomický pilier					
Ľudová strana naše Slovensko	ĽSNS		suverenita SR sociálna spravodlivosť silný súkromný sektor	8,04%	
národný pilier					
sociálny pilier					
ekonomický pilier					
SME RODINA			suverenita sociálna spravodlivosť podpora súkromného sektora	6,62%	
národný pilier					
sociálny pilier					
ekonomický pilier					
MOST-HÍD			suverenita SR sociálna spravodlivosť podpora súkromného sektora	6,50%	
národný pilier					
sociálny pilier					
ekonomický pilier					
SIEŤ			suverenita SR sociálna spravodlivosť podpora súkromného sektora	5,60%	
národný pilier					
sociálny pilier					
ekonomický pilier					

Schéma 4 - Výsledky parlamentných volieb SR v roku 2016

a piliere politických ideológií podľa politického spektra

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistického úradu a programov politických subjektov

Rok 2018 priniesol zmeny vo vedení strany SMER-SD. Predseda strany odstúpil z funkcie a na jeho miesto nastúpil vtedajší podpredseda. Uvedená zmena nepriniesla zásadné odchýlky v politike vlády. Sociálna politika v uvedenom období bola pod vplyvom SMERU-SD, pričom koalícia nezasiahla do základných stredolávých hodnôt v oblasti sociálneho zabezpečenia (Geffert, 2021). Počas volebného obdobia v rokoch 2016-2020 v oblasti II. piliera starobného dôchodkového sporenia došlo k uvedeným zmenám:

1. zvyšovanie povinných príspevkov - od roku 2017 sa výška povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie postupne zvyšovala z 4 % na 4,25 %, pričom každý rok rástla o 0,25 %. Plánované bolo dosiahnutie úrovne 6 % v roku 2024.
2. reformy vo vyplácaní dôchodkov - v roku 2018 boli zavedené nové pravidlá pre výplatu dôchodkov z II. piliera starobného dôchodkového sporenia, vrátane tzv. programového výberu a dočasného dôchodku. Sporitelia museli splniť podmienku poberania doživotného dôchodku, ktorého výška nesmela byť nižšia ako stanovená

- referenčná suma. Uvedená podmienka sa vzťahovala na sporiteľov, ktorí vstúpili do II. piliera starobného dôchodkového sporenia po februári 2018.
- manipulácia s majetkom sporiteľov - dobrovoľné príspevky sporiteľov mohli byť investované do rizikových dôchodkových fondov, zatiaľ čo povinné príspevky sporiteľov starších ako 52 rokov boli postupne presúvané do konzervatívnych dlhopisových fondov.
 - efektivita dôchodkového systému - vláda SR sa zameriavala na zlepšenie efektivity dôchodkového systému a jeho dlhodobej udržateľnosti. Hoci zmeny reflektovali stredolavú orientáciu dominujúceho SMERU-SD, dôraz bol kladený na stabilitu systému a jeho adaptáciu na demografické výzvy (Starobné dôchodkové sporenie, 2024).

II. pilier starobného dôchodkového sporenia SR prešiel počas daného obdobia len miernymi zmenami, zameranými najmä na úpravu príspevkov a podmienok výplaty dôchodkov, pri zachovaní sociálneho zabezpečenia.

Po voľbách, ktoré sa konali 29. februára 2020, vytvorili vládnu koalíciu jednotlivé politické subjekty OĽANO, SME RODINA, SAS a ZA ĽUDÍ. Subjekty boli orientované v stredopravej časti politického spektra. Predstavovali odklon od predchádzajúceho stredolavého smerovania. Koalícia, ktorá sa v tomto období sformovala, sa orientovala na liberálno-konzervatívne hodnoty a preferovala model sociálnej politiky. Politický subjekt OĽANO predstavuje stredovú politiku s pravicovým sklonom. SME RODINA je orientovaná na stredopravú politiku. SAS sa profiluje ako liberálna strana so stredovou orientáciou, zatiaľ čo strana ZA ĽUDÍ sa hlási k liberálno-konzervatívnym hodnotám (Geffert, 2021). Uvedené politické subjekty vytvorili koalíciu so zameraním na reformu sociálnych politík (Schéma 5).

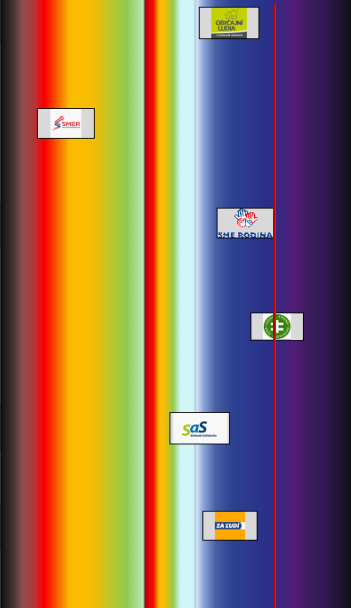
Výsledky paralelných volieb SR v roku 2020					
Názov politickej strany/ názov pilierov politických strán	Skratka PS	Logo PS	Piliere politických strán	Počet hlasov v %	Politické spektrum ideológií
Obyčajný ľudia nezávislé osobnosti	OĽANO		suverenita SR sociálna spravodlivosť silnejší súkromný sektor	25,02%	
národný pilier			suverenita SR		
sociálny pilier			sociálna spravodlivosť		
ekonomický pilier			silnejší súkromný sektor		
SMER sociálna demokracia	SMER-SD		suverenita SR	18,29%	
národný pilier			suverenita SR		
sociálny pilier			sociálna solidarita		
ekonomický pilier			vyšší dôraz na štát		
SME RODINA			suverenita SR	8,24%	
národný pilier			suverenita SR		
sociálny pilier			sociálna spravodlivosť		
ekonomický pilier			silný súkromný sektor		
Ľudová strana naše Slovensko	ĽSNS		suverenita SR	7,79%	
národný pilier			suverenita SR		
sociálny pilier			sociálna spravodlivosť		
ekonomický pilier			silný súkromný sektor		
Sloboda a solidarita	SAS		suverenita SR	6,22%	
národný pilier			suverenita SR		
sociálny pilier			sociálna spravodlivosť		
ekonomický pilier			silnejší súkromný sektor		
ZA ĽUDÍ			suverenita	5,77%	
národný pilier			suverenita		
sociálny pilier			sociálna spravodlivosť		
ekonomický pilier			silný súkromný sektor		

Schéma 5 - Výsledky parlamentných volieb SR v roku 2020

a piliere politických ideológií podľa politického spektra

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistického úradu a programov politických subjektov

Počas pôsobenia vládnej koalície došlo k viacerým úpravám v oblasti II. piliera starobného dôchodkového sporenia. Tieto zmeny sa týkali najmä:

1. automatický vstup do II. piliera starobného dôchodkového sporenia - jednou z konečnej zmien bolo zavedenie automatického vstupu pre osoby mladšie ako 35 rokov, ktoré nahradili pôvodných 40 rokov. Uvedený krok mal zabezpečiť skorší začiatok sporenia, čím sa maximalizuje potenciál na zhodnotenie úspor. Sporitelia mali možnosť z II. piliera starobného dôchodkového sporenia vystúpiť do dvoch rokov od automatického zaradenia. Ak si nový sporiteľ do 180 dní nevybral správcu fondu, bol automaticky zaradený do predvolenej investičnej stratégie.
2. presun do indexových fondov - na podporu vyššieho výnosu dôchodkových úspor bola zavedená predvolená investičná stratégia, ktorá automaticky presúvala úspory mladších sporiteľov (do 54 rokov) z garantovaných fondov do indexových (negarantovaných) fondov. Sporitelia boli o zmene informovaní písomne a mali možnosť vyjadriť nesúhlas. Ak nesúhlas nevyjadrili v stanovenom termíne, ich úspory boli automaticky presunuté do indexových fondov.
3. zmeny vo vyplácaní dôchodkov - reformy zahŕňali aj úpravy pravidiel vyplácania dôchodkov. Zaviedli sa možnosti programového výberu a dočasného dôchodku. Suma predčasného dôchodku prvého dôchodku musela spolu s dôchodkom z II. piliera starobného dôchodkového sporenia dosiahnuť aspoň 1,2-násobok životného minima, aby bol zabezpečený dostatočný príjem na pokrytie základných potrieb.
4. zmeny v poplatkoch a dedičstve - v roku 2023 boli znížené poplatky dôchodkových správcovských spoločností, aby sa zvýšila efektivita úspor. Posilnila sa ochrana dedičstva – zostalo zachované plne dediteľné, a to aj v prípade úmrtia sporiteľa počas poberania dôchodku. Zároveň dôchodková správcovská spoločnosť mala povinnosť garantovať, že celková hodnota vyplácaných dôchodkových dávok nebude nižšia ako hodnota individuálneho účtu sporiteľa (Starobné dôchodkové sporenie, 2024).

Reformy II. piliera starobného dôchodkového sporenia smerovali k zvýšeniu efektivity a dlhodobej udržateľnosti starobného dôchodkového systému.

Po parlamentných voľbách SR v roku 2023 bola vytvorená vládna koalícia zložená z politických subjektov SMER-SD, HLAS-SD a SNS, čím sa do popredia opäť dostala sociálna politika v rámci stredolavicového spektra. Koalícia kombinovala prevažne ľavicové a pravicové prvky, pričom medzi ideologicky odlišnými politickými subjektmi došlo k istému zmiereniu. Uvedená zostava politických síl naznačuje novú dynamiku vo vládnutí SR a otvára otázky o jej vplyve na ďalší vývoj sociálno-ekonomických a politických reforiem v štáte (Schéma 6).

Výsledky paralelných volieb SR v roku 2023					
Názov politickej strany/ názov pilierov politických strán	Skratka PS	Logo PS	Piliere politických strán	Počet hlasov v %	Politické spektrum ideológií
SMER sociálna demokracia	SMER-SD			22,94%	
národný piliér			suverenita SR		
sociálny piliér			sociálna solidarita		
ekonomický piliér			silná pozícia štátu		
Progresívne Slovesko	PS			17,96%	
národný piliér			suverenita SR		
sociálny piliér			sociálna spravodlivosť		
ekonomický piliér			silnejší súkromný sektor		
HLAS-sociálna demokracia	HLAS-SD			14,70%	
národný piliér			suverenita SR		
sociálny piliér			sociálna spravodlivosť		
ekonomický piliér			silnejšia pozícia štátu		
OLANO A PRIATELIA: OBYČAJNÍ ĽUDIA (OLANO), NEZÁVISLÍ KANDIDÁTI (NEKA), NOVA, SLOBODNÍ A ZODPOVEDNÍ, PAČÍVALE ROMA, MAGYAR SZÍVEK a Kresťanská únia a ZA ĽUDÍ				8,89%	
národný piliér			suverenita SR		
sociálny piliér			sociálna spravodlivosť		
ekonomický piliér			podpora súkromného sektora		
Kresťanskodemokratické hnutie	KDH			6,82%	
národný piliér			suverenita SR		
sociálny piliér			sociálna spravodlivosť		
ekonomický piliér			podpora súkromného sektora		
Sloboda a solidarita	SAS			6,32%	
národný piliér			suverenita SR		
sociálny piliér			sociálna spravodlivosť		
ekonomický piliér			podpora súkromného sektora		
Slovenská národná strana	SNS			5,62%	
národný piliér			suverenita SR		
sociálny piliér			sociálna spravodlivosť		
ekonomický piliér			podpora súkromného sektora		

Schéma 6 - Výsledky parlamentných volieb SR v roku 2023

a piliere politických ideológií podľa politického spektra

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistického úradu a programov politických subjektov

Jednou zo zmien stredopravej koalície, ktorá mala dopad na úpravu II. piliera starobného dôchodkového sporenia. Medzi kľúčové opatrenia patrilo zníženie sadzby povinných príspevkov, čo predstavuje jednu z hlavných zmien v tomto segmente dôchodkovej politiky.

Záver

Kľúčový nástroj na zabezpečenie finančnej stability občanov v starobe je II. piliér starobného dôchodkového sporenia SR, ktorý zohráva významnú úlohu v celkovom starobnom dôchodkovom systéme.

Cieľom príspevku bolo identifikovať vplyv politických subjektov na podobu II. piliera starobného dôchodkového sporenia v rokoch 2016–2023. Cieľ bol splnený.

Aj v rokoch 2016 až 2023 bolo fungovanie II. piliera starobného dôchodkového sporenia výrazne ovplyvnené ideologickým zameraním jednotlivých vládnych koalícií. Stredolavo orientované vlády kládli dôraz na princíp sociálnej solidarity a prerozdelenia, a to sa prejavilo znižovaním povinných príspevkov do II. piliera starobného dôchodkového sporenia a posilňovaním prvého piliera, ktorý slúži ako základná záruka dôchodkov. Naopak, stredopravé vládne koalície sa zameriavali na podporu individuálnej zodpovednosti sporiteľov, zavedením opatrení ako automatický vstup do II. piliera starobného dôchodkového sporenia či presuny príspevkov do fondov s vyšším výnosovým potenciálom.

Politické rozhodnutia v oblasti dôchodkovej politiky reagujú na demografické výzvy a zabezpečujú dlhodobú udržateľnosť systému. Vývoj v sledovanom období zároveň ukazuje potrebu vyváženého prístupu medzi sociálnou solidaritou a individuálnym zodpovedným prístupom, ktorý zabezpečí nielen sociálnu spravodlivosť, ale aj ekonomickú efektívnosť. Kľúčovým prvkom sociálnej politiky zostáva II. pilier starobného dôchodkového sporenia, ktorý odráža nielen ekonomické a politické potreby, ale aj hodnotové preferencie spoločnosti. Uvedeným spôsobom je možné dosiahnuť udržateľný a spravodlivý dôchodkový systém, ktorý bude schopný reagovať na aktuálne a aj budúce výzvy, ktoré so sebou prináša starnutie populácie.

Tento článok odporúča na publikovanie vo vedeckom časopise Mladá veda:
doc. PhDr. Richard Geffert Ph.D.

Použitá literatúra

1. BENCSIK, Péter, 2018. *Politikai eszmék és ideológiák a 20. században*. [online]. [cit. 2014-07-11]. Dostupné z: https://eta.bibl.u-szeged.hu/463/10/politikai_eszmek_ideologiak.pdf
2. CABADA, L., STULÍK, O. 2016. *Současná komparativní politologie*. Praha: Aleš Čeněk. ISBN 9788073805777
3. CABADA, L., KUBÁT, M. 2007. *Úvod do studia politické vědy*. Praha: Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-076-5
4. DAVID, Roman, 2010. *Politologie - Základy společenských věd*. Olomouc: Olomouc s.r.o. ISBN 9788071823445
5. DRŽIOVÁ, Elena, 2011. *Vládné programy a sociálne aspekty v programoch politických strán na Slovensku*. In: Slovenská politologická revue. Online. roč. 11 č. 2, s. 112-135. Dostupné z: <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=92040>
6. EUROPEAN PARLIAMENT. 2023. *Understanding EU action on pensions*. [online]. [cit. 2024-09-11]. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/753953/EPRS_BRI\(2023\)753953_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/753953/EPRS_BRI(2023)753953_EN.pdf)
7. GEFFERT, Richard, 2018. Social Justice and Old-Age Pension Adjustment Mechanisms in the Slovak Republic and the Czech Republic between 2016 and 2018. *Rocznik Administracji Publicznej*. 2018 (4), pp. 200-209, ISSN 2449-7800
8. GEFFERT, Richard, 2014. *Sociálna politika a jej axiologické orientácie*. Košice: UPJŠ v Košiciach. ISBN 978-80- 8152-099-0
9. GEFFERT, Richard, 2020. *The second pillar of old - age pension savings in the Slovak Republic and its performance in 2019*. *Annales Scientia Politica*, Vol. 9, No. 2 (2020), pp. 16 –29. ISSN 1339-0732 Vol. 9 (1), pp. 58-73 <http://www.mladaveda.sk>
10. GEFFERT, Richard. 2021. *Social Justice and valorisation of old age pensions in the Slovak republic 2012-2021*. *Central European Papers*, 9(1), 83-98. <https://doi.org/10.25142/cep.2021.006>
11. GEFFERT, R., ROVENSKÁ, D. 2022. *Sociálna spravodlivosť a starobné dôchodkové sporenie v SR*. Online. Univerzita Pavla Jozefa Šafárik a v Košiciach: Vydavateľstvo ŠafárikPress. 96. ISBN 978-80-574-0122-3. Dostupné na: DOI: <https://doi.org/10.33542/SDS2022-0122-3>. [citované 2024-11-21]
12. GEFFERT, Richard, 2018. *Ideológie ako integrálna súčasť (verejno)politického života na Slovensku*. In: KRÁĽOVÁ, Ľuba. *Genéza a tvorba verejnej politiky na Slovensku*. Prešov: KM-System, s. 82-105. ISBN 9788085357066
13. GOLIAŠ, Peter, 2011. *Zmeny v dôchodkovom systéme na Slovensku 2000-2010*. Bratislava: INEKO
14. HELD, David, 2006. *Model of Democracy*. Cambridge: Polity Press. ISBN 0-7456-3146-0
15. HEYWOOD, Andrew, 2008. *Politologie 3* vydanie. Praha: Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-115-1

16. HEYWOOD, Andrew. 2005. *Politické ideologie*. Praha: Eurolex Bohemia .ISBN 8086861716.
17. CHOVANEC, J., a HOTÁR, S. V. 2019. *Politológia Terminologický a výkladový slovník*. Martin: Vydavateľstvo Matice slovenskej. ISBN 9788085717358
18. KLIMOVSKI, S., KARAKAMISHEVA-JOVANOVSKA,T., SPANESOVSKI, A. 2016. *Political parties and interest groups*. Skopije: Ss. Cyril and methodius University faculty of Law „Iustinianus Primus“. ISBN 978-608-4648-27-7
19. KRÁĽOVÁ, Ľuba, 2008. *Genéza a tvorba verejnej politiky na Slovensku*. Prešov: KM-System. ISBN 9788085357066
20. LEGEZOVÁ, Barbora, 2024. *Politické ideológie a politické subjekty sr na prelome tisícročí*. Diplomová práca. Košice: UPJŠ, FVS. 63 s.
21. MATLÁK, Ján a kol., 2012. *Právo sociálneho zabezpečenia*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-403-9
22. MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SLOVENSKEJ REPUBLIKY. 2015. *Prvý dôchodkový pilier je udržateľný*. [online]. [cit. 2014-07-11]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/informacie-media/aktuality/prvy-dochodkovy-pilier-je-udrzatelny.html>
23. MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SLOVENSKEJ REPUBLIKY. 2024. *Starobné dôchodkové sporenie*. [online]. [cit. 2014-07-11]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/dochodkovy-system/ii-pilier-starobne-dochodkove-sporenie/>
24. NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. 2024. *Základná charakteristika II. pilier*. [online]. [cit. 2014-07-11]. Dostupné z: <https://nbs.sk/dohlad-nad-financnym-trhom/dohlad/dochodkove-sporenie/starobne-dochodkove-sporenie-ii-pilier/zakladna-charakteristika/>
25. NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. 2024a. *Základná charakteristika III. pilier*. [online]. [cit. 2014-07-11]. Dostupné z: <https://nbs.sk/dohlad-nad-financnym-trhom/dohlad/dochodkove-sporenie/starobne-dochodkove-sporenie-ii-pilier/zakladna-charakteristika/>
26. NOVÁK, Miroslav, 1997. *Systémy politických stran*. Praha: SLON. ISBN 80-8585-22-2
27. OECD. 1996. *Ageing Populations, Pension Systems and Government Budgets: Simulations for 20 OECD Countries*. [online]. [cit. 2024-09-11]. Dostupné z: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/463240307711.pdf?expires=1731957163&id=id&accname=guest&checksum=7E3B9358C4F6FBF866D15F199964F8C7>
28. PANEBIANCO, Angelo, 1988. *Political Parties Organization and Power*. Cambridge: Cambridge University Press. ISBN: 9780521314015
29. POLONSKÝ, D., PLACHÁ, J. 2017. *Sociálne poistenie v systéme sociálneho zabezpečenia na Slovensku od roku po súčasnosť*. Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, 216 s. ISBN 978-80-8105-876-9
30. POTŮČEK, Martin a kol., 2005. *Veřejná politika*. Praha: SLON. ISBN 8086429504
31. SLOVENSKO.SK. 2024. *Dôchodky*. [online]. [cit. 2014-07-11]. Dostupné z: <https://www.slovensko.sk/sk/agendy/agenda/ dochodky/>
32. SOBOLEWSKI, Marek, 1969. *Zasady demokracji burzuazyjnej i ich zasto-sowanie*. Warszawa: Naukowe. ISBN 79238056
33. SZABÓ, A., OROSS, D., PAPHÁZI, V., POKORNYI, Z., SEBESTYÉN, A. 2021. *A magyar társadalom politikai értékei, identitásmintázatai, 2020*. Budapešť: TK PTI. ISBN 978-963-418-043-2
34. ŠTRAUSS, Dušan, 2005. *Štát blahobytu*. [online]. [cit. 2014-07-11]. Dostupné z: https://sjps.fsvucm.sk/Articles/05_4_3.pdf
35. ÚRAD VLÁDY SLOVENKSEJ REPUBLIKY, 2024. *História vlád SR*. [online]. [cit. 2014-07-11]. Dostupné z: <https://www.vlada.gov.sk/vlada-sr/historia-vlad-sr/>
36. Zákon 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov
37. Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení

Mladá veda

Young Science

ISSN 1339-3189